

ภาวะการผลิตเกลือในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตามที่ได้เคยรายงานเรื่องเกลือในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงกรมวิทยาศาสตร์ไว้แล้วนั้น เกลือในภาคนี้ยังคงเป็นเรื่องน่าติดตามศึกษาอยู่ตลอดมา การผลิตเกลือตามแหล่งใหญ่ ๆ ในภาคนี้ทำจากน้ำเกลือธรรมชาติได้กินแทบทั้งสิ้น ส่วนการผลิตจากดินเค็มตามผิวดินนั้น ขณะนี้การผลิตลดลง ยังมีเหลืออยู่เพียงไม่กี่แห่ง การผลิตที่ขยายตัวรวดเร็วมากได้แก่การผลิตโดยวิธีทำนาเกลือใช้แสงแดด ส่วนการผลิตโดยวิธีต้มด้วยเชื้อเพลิงนั้น ไม่ค่อยเพิ่มปริมาณมากนัก เนื่องจากเชื้อเพลิงมีจำกัดและยังเป็นการทำลายป่าไม้อีกด้วย เกลือในภาคนี้เป็นเกลือที่มีคุณลักษณะพิเศษ มีความบริสุทธิ์สูง มีสิ่งไม่บริสุทธิ์ต่าง ๆ น้อยกว่าเกลือทะเล เป็นที่ต้องการของ บรรดา โรงงานอุตสาหกรรมอย่างยิ่ง เกลือที่ผลิตได้จึงไม่พอจำหน่ายอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นแหล่งผลิตเกลือใหญ่ที่สุดในขณะนี้ มีนาเกลืออยู่ประมาณ ๑๐๐ ไร่ ในฤดูทำนาเกลือปี พ.ศ. ๒๕๑๘-๒๕๑๙ แต่ในปี ๒๕๑๙-๒๕๒๐ มีนาเกลือเพิ่มขึ้นเป็น ๘๐๐ ไร่เศษ นับว่าเป็นการเพิ่มที่รวดเร็วมาก จนรอบ ๆ อ่างเก็บน้ำกลายเป็นนาเกลือไปหมด นับว่าเป็นการดีที่พื้นที่ทำนาเกลือเกือบทั้งหมดลาดเอียงลงสู่อ่างเก็บน้ำ ทำให้น้ำเค็มซึ่งฝนชะจากนาเกลือในฤดูฝนไหลลงอ่าง ไม่ลงนาข้าวของราษฎร แต่ถึงกระนั้นในฤดูฝนปี ๒๕๑๙ ฝนตกหนักมากจนน้ำล้นอ่าง น้ำในอ่างซึ่งเค็มจัดยิ่งกว่าน้ำทะเลล้นออกไปทำความเสียหายแก่นาข้าวของชาวนา จนเกิดการร้องเรียนกันขึ้น ในครั้งนั้นกรมวิทยาศาสตร์ได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปศึกษานาขอเท็จจริงและได้ให้คำแนะนำแก่อำเภอบรบือ ให้หาทางระงับยับยั้งการทำนาเกลือนอกอ่างเก็บน้ำ หรือบริเวณที่น้ำจะไม่ไหลลงอ่าง ส่วนบริเวณที่น้ำไหลลงอ่างยังคงให้ทำต่อไปได้ แต่ทางอำเภอจะต้องหาทางระบายน้ำออก

จากอ่าง ไม่ให้น้ำเค็มกระจายไปลงนาข้าวของชาวนาเมื่อน้ำล้น ต่อมาทางอำเภอ ได้จัดให้มีการ ประชุมระหว่างชาวนาข้าวและผู้ประกอบการทำนาเกลือ และได้ตกลงชดเชยของระบายน้ำจากฝายน้ำล้นขึ้น สำหรับนาเกลือที่น้ำไม่ไหลลงอ่าง ผู้ทำนาเกลือจะต้องทำท่อนบ้น้ำเค็มไว้ ถ้าน้ำเค็มจากนาเกลือแห่งใดทำความเสียหายแก่นาข้าวในนา ผู้ทำนาเกลือแห่งนั้นจะต้องเป็นผู้ชดใช้ค่าเสียหาย

การทำนาเกลือ ในภาคนี้ มีผลผลิต ต่อไร่สูงมากคือจะได้เกลือมากกว่า ๑๐๐ ตันต่อไร่ต่อปี ในขณะที่การผลิตจากน้ำทะเลซึ่งทำอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ในอำเภอไทยจะได้เกลือเพียง ๕-๖ ตันต่อไร่เท่านั้น จึงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้การทำนาเกลือ ในภาค ตะวัน ออกเฉียงเหนือขยายตัวอย่างรวดเร็ว

การทำนาเกลือที่น้ำสนใจอีกอย่างหนึ่งในอำเภอบรบือ คือการทำพื้นนาเกลือด้วยปูนซีเมนต์ เพื่อให้ได้เกลือที่ขาวสะอาด ใช้เป็นเกลือบริโภคหรือใช้ผสมกับเกลือต้มขายเป็นเกลือป่น ขายได้ราคาดีกว่าเกลือจากพื้นดินธรรมดาซึ่งสีหม่นกว่า การทำพื้นนาเกลือด้วยปูนซีเมนต์ต้องลงทุนสูงมาก ถ้าทำไม่ดีพอ หรือพื้นซีเมนต์บางเกินไป พื้นนาเกลือจะแตกเร็วเร็วจนไม่คุ้มค่า ถ้าลงทุนทำอย่างดีให้มีส่วนผสมถูกต้องและหนาพอ การลงทุนก็สูงมาก ในปี ๒๕๑๙ การทำพื้นนาซีเมนต์ที่อำเภอ บรบือ คิด เป็น ค่า วัสดุ และ ค่าแรงรวมกันประมาณไร่ละ ๖๕,๐๐๐ บาท ในฤดูทำนาเกลือจะผลิตเกลือได้โดยเฉลี่ยวันละ ๑.๖ ตันต่อไร่ ถ้าขายเกลือได้ตันละ ๔๐๐ บาท (ราคาเมื่อผสมเกลือต้มแล้ว) จะขายได้วันละ ๖๕๐ บาทต่อไร่ ต้องใช้เวลาประมาณ ๑๐๐ วัน (หนึ่งฤดูทำนาเกลือ) จึงจะผลิตเกลือได้คุ้มค่าการลงทุนครั้งแรก ถ้าพื้นนาไม่คุ้มเพียงเสียก่อนในปีต่อไปจึงจะมีกำไร จึงเหมาะสำหรับผู้มี

(อ่านต่อหน้า ๑๕)

นี้ โรงงานบางแห่งได้นำไปใช้แล้ว เช่น โรงงานที่ตั้งอยู่ถนนแจ้งวัฒนะ ได้สร้างระบบกำจัดแบบ wet scrubber จากการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพของ wet scrubber สำหรับ aliphatic hydrocarbons อยู่ระหว่าง ๑๕-๓๔ % และของ aromatic hydrocarbons อยู่ระหว่าง ๓๔-๖๗% กรมวิทยาศาสตร์ ได้ชี้แจงให้โรงงานทราบว่า การสร้างระบบกำจัดแบบนี้ ไม่ค่อยได้ผลนัก เนื่องจากสาร aliphatic hydrocarbons ส่วนใหญ่มี boiling point สูง และไม่ละลายน้ำ ส่วนสาร aromatic hydrocarbons ถึง

จะมี boiling point ต่ำกว่า ทำให้สามารถ condense ได้ แต่ก็เป็นสารที่ไม่ละลายน้ำเช่นกัน ดังนั้นระบบกำจัดแบบ wet scrubber จึงเป็นวิธี pre-cleaning ในกรณีที่มีปริมาณสาร hydrocarbons มาก เพื่อให้ลดน้อยลง แล้วจึงผ่านสารที่เหลือนไปยังระบบกำจัดแบบอื่น ๆ อีก เช่น ระบบกำจัดแบบ incineration absorption ซึ่งทางโรงงานก็ได้รับข้อคิดเห็นนี้ไว้พิจารณาคำเนิการ และกรมวิทยาศาสตร์จะได้ติดตามผลต่อไป.

๐ ๐

ภาวะการผลิตเกลือ (ต่อจากหน้า ๑๒)

ทุนมาก ค่ายเหตุน้ำพื้นซีเมนต์จึงมีไม่มากนัก เพียงไม่เกิน ๒๐ ไร่ และมีทำเป็นแปลงเล็ก ๆ เพียงประมาณ ๔ x ๖ เมตร เท่านั้น

การผลิตเกลือซึ่งทำเป็นนาเกลือแปลงใหญ่ของบริษัทไทยอาซาสีโซดาไฟ ที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการใช้เทคนิคใหม่ ๆ เพื่อให้ได้น้ำเกลือที่ดีขึ้น มีการใช้เครื่องมือทันสมัยต่าง ๆ หลายชนิด และได้มีการทดลองทำพื้นค้ำซีเมนต์ค้ำย แต่ยังไม่ทราบผลการทดลอง

การผลิตเกลือ ที่ควรกล่าวถึง อีกแห่งหนึ่งได้แก่ การต้มเกลือที่อำเภอบ้านคาง จังหวัดอุดรธานี การต้มเกลือแห่งนี้นับเป็นรายใหม่ที่สุดที่มีปริมาณการผลิตมาก ทำกันมาประมาณ ๒ ปีแล้ว น้ำเกลือได้จากการเจาะบ่อบาดาลลึกประมาณ ๕๐ เมตร น้ำเกลือที่ได้มีความเข้มข้นถึง ๒๒ ดีกรีโบเม่ นับได้ว่าเป็นน้ำเกลือที่เข้มข้นดีมากที่สุดอีกแห่งหนึ่ง มีปริมาณมักเนเซียมและซัลเฟตต่ำเช่นเดียวกับน้ำเกลือที่อำเภอบรบือ ใช้พื้นที่อนโต ๆ เป็นเชื้อเพลิงในการต้ม ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ มีเตาทั้งหมดประมาณ ๑๐๐ เตา และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจาก น้ำเกลือ มีความเข้มข้นสูง การต้มมีกำไรดี จึงน่าจะเป็นอันตรายต่อบ้ำไม้ ใน

แถบนี้อย่างยิ่ง ควรหาทางยับยั้งไว้บ้างไม่ให้เกิดการต้มเพิ่มขึ้นอีก เพราะการต้มเพิ่มขึ้นหมายถึงการทำลายป่าเพิ่มขึ้น

ภาวะการผลิตเกลือในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พอสรุปได้ว่าการผลิตโดยวิธีทำนาเกลือที่อำเภอบรบือ ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมากเพื่อให้มีเกลือดีป้อนโรงงานอุตสาหกรรมได้เพียงพอ ทำให้อำเภอนี้มีรายได้มากขึ้น ราษฎรมีงานทำมากขึ้น แต่ใน ขณะเดียวกัน สภาพแวดล้อมก็พลอยเสีย ไปด้วย ทำให้น้ำในอ่างเก็บน้ำใช้ประโยชน์ไม่ได้ และอาจเป็นอันตรายต่อนาข้าวได้อีกด้วย การทำนาเกลือที่อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ก็มีการปรับปรุงวิธีการทำเพื่อลดค่าใช้จ่ายลง ได้เกลือมากขึ้น คุณภาพดีขึ้น ส่วนการที่มีการต้มเกลือรายใหม่และมีปริมาณมากเกิดขึ้น ที่อำเภอบ้านคาง จังหวัดอุดรธานี ควรจะมีการยับยั้งไม่ให้ขยายไปกว้างขวางรวดเร็วนัก จะเป็นการทำลายป่าซึ่งมีน้อยอยู่แล้วให้หมดลงอย่างรวดเร็ว แต่ถ้าหาทางใช้ เชื้อเพลิงอย่างอื่น เช่น แกลบ หรือ ซังเลื่อย ดังเช่น ที่ตำบลบ้านเหลื่อม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานีได้ ก็เห็นเป็นการสมควร แต่ยังไม่ควรสนับสนุนให้ทำนาเกลือโดยใช้แสงแดดในขณะนี้ จนกว่าจะมีการสำรวจทางวิชาการโดยละเอียดรอบคอบเสียก่อน มิฉะนั้นอาจจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ซึ่งยากแก่การแก้ไขตามมาในภายหลังได้.